

N:o 14.

Ank. till Riksd. Kansli den 7 April 1875, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändringar i gällande strafflag samt i Kongl. förordningen om strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864.

Uti nämnda, af Herr *L. Nordenfelt* inom Första Kammaren väckta motion, N:o 3, har motionären anført, att fridsbrott och oordningar af flera slag, för det mesta utan all laga påföljd, i en för allmänna säkerheten vådlig grad tilltagit, synnerligen bland de talrika arbetare, som å främmande ort sökte arbetsförtjenst; att knif af dem allmänt bures och vid minsta anledning såsom vapen begagnades; att det vore mycket vanligt så väl att, sedan hemfridsbrott eller öfvervåld egt rum, målsäganden genom hot om förnyadt och större våld förmåddes att nedlägga sin talan, som ock att våldsverkaren, genom ombyte af vistelseort och underlåtenhet att inställa sig efter stämning, undandroge sig ransakning, åtminstone till dess vittnen icke längre funnes tillgänglige eller de hunnit glömma förloppet vid våldet eller våldsverkarens utseende; samt att polisen på landet, äfven då den vore närvarande på de ställen, der hemfridsbrott eller öfvervåld egde rum, i saknad af laga rätt att häkta våldsverkaren, icke blefve åtlydd.

I anledning häraf och då strafflagens bestämmelser syntes under nuvarande penningevärde allt för milda, för att ingifva tillräcklig fruktan, och erfarenheten skulle ådagalagt, att snabb häktning af våldsverkare

Bih. till Riksd. Prot. 1875. 7 Saml. 13 Häft.

och hastig dom säkrast verkade till förminskande af oordningar och våldsamheter, har motionären föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta: dels att nedannämnda §§ i strafflagen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

11 Kap. 10 §. »Bryter — — — visa; straffes med böter, dock ej under femtio riksdaler, eller fängelse — — — dömas.»

11 Kap. 12 §. »Bryter — — — annat; straffes med böter från och med tjugofem till och med ett hundra riksdaler. Sker — — — — — riksdaler.»

14 Kap. 15 §. »Har — — — dömas; kommer ej skada; vare straffet böter från och med tjugofem till och med ett hundra riksdaler.»

15 Kap. 23 §. »Hotar — — — belagdt är, till böter, dock ej under femtio riksdaler, eller fängelse i högst sex månader»,

dels att, för utvidgande af allmän åklagares åtalsrätt, 11 Kap. 13 §, 14 Kap. 15 § och 15 Kap. 24 § strafflagen måtte upphävas, samt att i stället för förstnämnde § måtte i 11 Kap. införas ett nytt stadgande, så lydande:

»Intränger man i annans åkdon med våld eller eljest emot hans vilja eller vägrar att derifrån efter tillsägelse sig begifva; straffes med böter från och med tjugofem till och med ett hundra riksdaler.»

dels ock att 6 och 7 punkterna af 19 § i Kongl. förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864 finge följande förändrade innehåll:

»6. Misstänkes någon hafva begått brott, som ringare är än i 5 punkten sägs, men hvarå dock fängelse efter lag följa kan; den må ock i häkte tagas. Hafver — — — lemnas.»

»7. Okänd — — — belagdt är.

»Lag samma vare om den, som å fremmande ort vistas utan stadigt yrke eller arbete och emot hvilken skäligen misstänkas kan, att han för att undgå ransakning eller straff från orten afviker.

Vid marknader, mönstringar, offentliga möten, allmänna arbeten eller der större folksamlingar annars förekomma må ock, der ordningens upprätthållande så fordrar, den, som skäligen misstänkes för fridsbrott enligt 11 Kap. Strafflagen, i häkte tagas till dess ransakning inför domstol egt rum.»

Lag-Utskottet, som, till följd af erhållen remiss, det åligger att öfver motionen sig yttra, finner det faktiska förhållande, att, på sätt motionären anmärkt, våldsgerningar och fridsbrott under senare tider betydligt tilltagit, icke böra af lagstiftaren lemnas utan uppmärksamhet, utan å hans sida föranleda någon åtgärd för dessa brotts hämmande.

Hvad dervid beträffar den skärpning af straffen för en del af omförmälda brott, som motionären föreslagit, så har lagberedningen i afseende på den ena eller andra straffbestämmelsens större eller mindre lämplighet, i sina motiv till straffbalk anmärkt, att »grunderna för afvikande straffbestämmelser svårigen kunna uppgifvas annorlunda än genom åberopande af skiljaktiga begrepp om brottens mer eller mindre svåra natur och om rättvisan, i förhållande dertill, af det straff, som för hvarje särskildt brott bör utsättas. Såsom en allmän grundsats i fråga härom torde dock kunna anföras, att, om å ena sidan lagstiftaren bör vid straffets bestämmande iakttaga det allvar, som för ändamålets uppnående erfordras, likväl å den andra allt för stränga straff förfela sitt mål i det de uppegga folkets lidelser samt alstra hårdhet i sinnet och ovilja mot lagen. Utskottet betvivlar, att 1864 års strafflag skulle i fråga om de brott, som med motionen afses, vara för mild. De anmärkningar, hvilka mot nämnda lag hittills förspotts, hafva åtminstone i allmänhet gått i en alldeles motsatt riktning; och den omständighet allena, att ett visst slags brott under någon tidrymd ofta återkommer, torde icke ovilkorligen bevisa, att det i lagen för samma brott bestämda straff är för lindrigt. Då härtill kommer, att enligt strafflagen domaren har att i hvarje särskildt fall efter de med brottet förenade förmildrande eller försvärande omständigheter lämpa straffet, samt, till följd af denna domarens fria pröfningsrätt inom den i lagen utstakade, temligen vidsträckt strafflatitud, behovet af en lagförändring i syfte att skärpa en gifven straffbestämmelse är, derest denna latitud icke finnes allt för rymlig, i främsta rummet beroende derpå, om lagens straffbestämmelse för det ifrågavarande brottet anses till sitt maximum vara för låg; men emellertid motionen åsyftar, med undantag för ett fall allenast, förhöjning endast af minimibestämmelserna i strafflatituderna för ifrågavarande brott, finner Utskottet, som anser dessa latituder till sitt nuvarande omfång vara för straffmätningen erforderliga, den af motionären föreslagna straffskärpningen icke böra förordas, helst densamma, med behörigt aktgifvande på lagens enhet, icke torde kunna åvägabringas, utan att samtidigt, dermed minimibestämmelserna inom strafflatituderna för en mängd andra brott jemväl komme att höjas.

Om, såsom ofvan blifvit antydt, orsaken till förökadt antal brott icke uteslutande är att söka deruti, att det af lagen mot brottet använda straffhot är för ringa, synes detta dels förnämligast gälla sådana brott, hvilka såsom de ifrågavarande i allmänhet begås i sådan öfverretning, att brottslingen icke kan förutsättas ega erforderligt sinneslugn för beräkning af straffpåföljden, dels ock jemväl i öfrigt särskildt ega tillämplighet på de förhållanden, som närmast föranledt den föreliggande motionen,

En af anledningarna dertill, att på senare tider våldsbragder ofta blifvit föröfvade af den del af befolkningen, som på främmande orter till stor mängd erhållit tillfällig anställning vid allmänna arbeten, torde nemligen vara, att desse arbetare, som icke äro med något band fästade vid den ort, der de vistas, vid våldsgerningarnes begående hängifvit sig åt förhoppningen att genom afvikande från orten kunna undgå rättvisans straffande arm. Enär just vissheten derom, att ett brott ej blir ostraffadt, och att straffet snart drabbar detsamma, ej mindre afhåller från brott, än stränghet i straff, samt för upprätthållande af allmän ordning vid sådana tillfällen, då en folkmängd för något allmänt arbete eller annan orsak är sanlad, kan vara af högsta vikt, att uppviglare till våldsamheter och fridsbrott må, äfven der han gjort sig skyldig allenast till mindre sådan förbrytelse, kunna, för afböjande af större oordningar, tagas i fängsligt förvar, anser Utskottet lagstiftaren böra mot tillökningen af ifrågakomna brotten söka ett korrektiv deruti, att för vissa fridsbrott, hvilka synas för rättssäkerheten vådliga, men för hvilka i anseende dertill, att de äro med endast fängelse eller böter belagda, häktning enligt nu gällande lag icke eger rum, fridstöraren må kunna häktas, der skäligen anledning förekommer, att han för undgående af straff afviker.

Hvad derefter angår den af motionären föreslagna särskilda straffbestämmelse för det fall, att någon intränger i annans åkdon med våld eller eljest mot hans vilja eller vägrar att derifrån efter tillsägelse sig begifva, finnas redan i gällande lag stadganden, som efter omständigheterna kunna på dylikt fall tillämpas, så att berörda särskilda bestämmelse icke torde erfordras.

Beträffande slutligen motionen, så vidt den äsyftar utsträckning af allmän åklagares åtalsrätt i vissa fall, så grundar sig lagstiftningen om brotts undantagande från allmänt åtal dels derpå, att en del brott möjligen kunna vara förknippade med omständigheter af den ömtåliga beskaffenhet, att de ej böra till offentlig behandling framdragas, om ej den förnärmade själf sådant önskar, dels ock derpå, att en del brott äro af så ringa betydelse, att man icke ansett lämpligt med deras utförande belasta åklagaren, i synnerhet som angående sådana brott, om de öfverlemnas åt målsegandens eget åtal, förlikning i de flesta fall ansetts kunna åvägabringas. Lämpligheten af dessa grundsatser, hvarpå jemväl de af motionären afsedda stadganden hvila, torde icke kunna ifrågasättas; och Utskottet finner följaktligen motionen i denna del icke böra förordas.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får Utskottet i anledning af föreliggande motion vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 6 punkten i 19 § af Kongl. förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864, måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Misstänkes någon att hafva begått brott, som ringare är, än i 5 punkten sägs, men hvarå dock straffarbete efter lag följa kan, eller att hafva stört hemfrid, eller våldfört annan å sådant ställe, som i 11 Kap. 15 § strafflagen omförmåles; den må ock i häkte tagas. Hafver han embete eller tjenst, eller fast egendom, eller eljest stadigt hemvist eller yrke, och kan det ej skäligen befaras, att han afviker, eller att han, genom undanrödjande af bevis eller egendom, sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lemnas.

Stockholm den 6 April 1875.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herr von Gegerfelt: »Enär de uti ifrågavarande hänseende nu gällande föreskrifter efter mitt omdöme stödjade sig på riktiga, konsekvent genomförda grunder, och dessa föreskrifter, om de behörigen tillämpas, nöjaktigt tillfredsställa allmänna ordningens anspråk, utan att den enskilda friheten derigenom oskäligt inskränkes, men det föreslagna tillägget, hvarigenom motionens hufvudändamål, att hålla i styr de »talrika arbetare som å främmande ort söka arbetsförtjenst,» endast högst ofullständigt skulle befordras, i uppenbar strid mot omförmälda grunder utsträcker häktningens åtgärden till vissa uppgifna brott, som äro allt för ringa för att rättfärdiga en sådan åtgärd och hvaraf en del ej ens få utan målsegares angivelse åtalas, så har jag funnit mig föranlåten att mot Utskottets betänkande anmäla reservation.

af Herr Grefve *Mörner*: Från Utskottets förslag är jag skiljaktig och får vördsamt föreslå, att 19 § 6 punkten i Kongl. förordningen om strafflagens införande måtte erhålla följande lydelse:

Misstänkes någon att hafva begått brott, som ringare är, än i 5 punkten sägs, men hvarå dock straffarbete efter lag följa kan, eller att hafva föröfvat brott, som i strafflagens 11 Kap. 7 och 8 §§, 9 § 1 mom., 10 och 12 §§ samt 15 § 2 mom. omförmäles; den må ock i häkte tagas. Hafver han embete eller tjänst eller fast egendom, eller eljest stadigt hemvist eller yrke, och kan det ej skäligen befaras, att han afviker, eller att han, genom undanrödjande af bevis eller egendom, sakens tillbörliga utredning hindrar; då skall han på fri fot lemnas.»

Ofvan nämnda lagrum i strafflagens 11 Kap. lyda:

§ 7. Den, som i uppsåt att skada göra, eller eljest i vredesmod, emot annan drager knif eller svärd, eller spänner bössa, eller reser annat lifsfarligt vapen, vid gudstjänst, som i 1 eller 3 § sägs, eller å sådant ställe, som i 5 § omtalas; varde, der ingen skada sker, ändock straffad med böter, ej under femtio riksdaler.

§ 8. Gör man våldsgerning å annan för det han i sak inför Rätta, hos Konungens Befallningshafvande eller vid annat embetsverk, sin eller annans talan fört eller vittnesmål aflagt, eller för att honom från sakens utförande eller vittnesmålets afläggande hindra; dömes till straffarbete i högst två år.

§ 9. (1 mom.) Gör man våldsgerning å annan vid valförrättning, uppborås-, kommunal- eller kyrkostämman, läsförhör, landtmäteriförrättning eller annan sådan offentlig sammankomst, eller då allmänt ärende eljest förchafves, varde den omständighet, vid straffets bestämmande för våldet, såsom försvärande ansedd.

§ 10. Bryter man annans hemfrid, i ty att man med våld, eller eljest mot hans vilja, intränger i hans hemvist, vare sig gård, hus eller fartyg, eller vägrar att derifrån, efter tillsägelse, sig begifva, eller ock dit sig insmyger eller der gömmer sig undan, utan att kunna skäligen anledning dertill visa; straffes med böter, dock ej under tio riksdaler, eller fängelse i högst sex månader. Begär någon sådant hemfridsbrott i uppsåt att annan våldföra; må, ändå att uppsåtet ej varder fullbordadt, till straffarbete i högst två år dömas.

§ 12. Bryter man hemfrid, i ty att man, af ondska eller öfverdåd, slår in fönster i annans hus, eller kastar i annans gård, hus eller fartyg in sten eller annat; straffes med böter från och med tio till och med ett hundra riksdaler. Sker det af okynne; vare bot högst femtio riksdaler.

§ 15. Gör man oljud — — å allmän väg, gata eller torgplats, eller der allmän marknad eller auktion hålles — —. Våldförer man annan å sådant ställe, som nu sagdt är; då skall den omständighet, vid straffets bestämmande för våldet, såsom försvärande anses.

af Herr *Sundell*.

af Herr Grefve *Horn*: »Från Utskottets beslut i fråga om förslag till förändring i nu gällande lag om häktning är jag skiljaktig.

Utskottet har enligt min åsigt gått för långt, då det stadgat rätt

till häktning uti alla de af Utskottet uppgifna fall. Endast då fråga är om förbrytelser emot 1 mom. uti 9 § och 2 mom. i 15 § af 11 Kap. strafflagen, anser jag häktning i andra fall än vår nu gällande lag bestämmer böra få ega rum. Då någon gör våldsgerning å annan, dels enligt förstnämnda lagrum, vid valförrättning, uppbörds- kommunal- och kyrkostämman, läsförhör, landtmäteriförrättning eller annan sådan offentlig sammankomst, eller då allmänt ärende eljest förehafves, dels ock enligt 15 § 2 mom. å allmän väg, gata eller torgplats eller der allmän marknad eller auktion hålles, kan det nemligen vara af stor vigt att, till förekommande af våldsamheter af svårare art, ega laga berättigande beröfva gernasmännen sin frihet och derigenom sätta en gräns för vidare störande af allmän ordning och säkerhet, hvilken under sådana tillfällen merendels vållas af öfverdåd under inflytelse af ruset. Emellertid då så beskaffade förbrytelser ofta äro af lindrigare beskaffenhet, än att häktning enligt nu gällande lag derpå följa kan, och då friheten under en längre, obestämd tid ej för sådana mindre brott bör kunna någon medborgare beröfvas, anser jag för min del denna häktningsåtgärd böra inskränkas derhän, att våldverkaren tages uti fängsligt förvar endast så länge, intill dess hans sinne hunnit lugnas och fara för våldsamheternas fortsättande upphört. Derigenom vunnas ändamålet, som är förbrytarens uppdragande och våldsamhetens stärfjande — fördelar, hvilka eljest, i synnerhet under folkskockningar, i allmänhet svårligen kunna vinnas.

Af sådan anledning och i likhet med hvad vår lag stadgar i afseende å den, som å allmänt ställe påträffas af starka drycker öfverlastad, får jag föreslå följande tillägg till 6 punkten uti 19 § af Kongl. Maj:ts nådiga förordning, om nya strafflagens införande m. m. den 16 Februari 1864:

»Misstänkes någon — — på fri fot lemnas. Begår någon sådan våldsamhet, som uti 9 § 1 mom. eller uti 15 § 2 mom. i 11 Kap. strafflagen sägs, då må han, äfven om häktning enligt denna lag eljest å sådant brott icke följa må, häktas och i förvar kvarhållas, dock ej under längre tid än säkerheten det fordrar.»

af Herr *Sven Nilsson*.
